

послуги щодо утримання та виховання дитини (прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, сім'ї патронатних вихователів); у стаціонарних інтернатних установах та закладах; у реабілітаційних установах та закладах; в установах та закладах денного перебування; в установах та закладах тимчасового або постійного перебування; у територіальних центрах надання соціальних послуг; в інших закладах соціальної підтримки (догляду).

Право на соціальне обслуговування є природним правом, що втім не виключає необхідності проведення нормотворчої, організаційної, координуючої та іншої діяльності держави для його забезпечення. Основу правового механізму забезпечення права на соціальне обслуговування складають юридичні гарантії, тобто визначені законом засоби та способи, що забезпечують реальні можливості здійснення прав і свобод людини у сфері соціального обслуговування та їх всебічну охорону [4, с. 5].

Як зазначає А.А. Казанчан, серед основних проблем соціального обслуговування практичного характеру варто виділяти проблеми фінансування соціального обслуговування, визначення обсягів і якості надання соціальних послуг, проблеми кваліфікації та кількості соціальних працівників, а також проблеми доступності, своєчасності надання соціальних послуг, проблеми контролю за їхнім наданням тощо [3, с. 15].

Список використаних джерел

1. Іванова О., Семигіна Т. Система соціального обслуговування та соціальних служб в Україні / О. Іванова, Т. Семигіна [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5167/ivanova_systema_sotsialnoho_obslohovuvannia.pdf?sequence=1
2. Іваночко О.О. Цільове призначення соціального обслуговування громадян в Україні / О.О. Іваночко [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/64473/66-Ivanochko.pdf?sequence=1>
3. Казанчан А.А. Соціальне обслуговування громадян в Україні: проблеми теорії та практики / А.А. Казанчан [Електронний ресурс] Режим доступу: www.lj.kherson.ua/2015/pravo04/part_2/5.pdf
4. Копайгора І.Д., С.І. Кожушко Право громадян України на соціальне обслуговування / І.Д. Копайгора, С.І. Кожушко [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ktu.edu.ua/Files/filos_stat/08.pdf

Кочмар С.

*студентки II курсу юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

*Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри
цивільного права та процесу ТНЕУ Микитин В.І.*

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ

Питання щодо отримання у власність житла завжди було досить актуальним та гострим для всього населення. Саме тому багато громадян погоджуються на певні ускладнення свого звичайного способу життя задля досягнення конкретної мети, при цьому особи йдуть на певний ризик, який, на їхню думку, виправдовує ця бажана мета.

Договір довічного утримання завжди займав особливе місце в дослідженнях як вітчизняних так і зарубіжних науковців. З прийняттям у 2003 році Цивільного кодексу України (надалі ЦК України) суттєво змінилося правове регулювання даного інституту, зокрема, значно розширився предмет договору, знято обмеження щодо суб'єктивного складу договору, врегульовано правові наслідки зміни та розірвання договору тощо.

Відповідно статті 744 ЦК України, договір довічного утримання (догляду) – це договір, за яким одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність жилий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно [1].

Метою цього договору є встановлення догляду (утримання) відчужувачу взамін переданого ним у власність набувачеві майна. Перехід права власності до набувача від відчужувача слугує основній цілі договору довічного утримання і не повинен бути вирішальним при визначенні його місця у системі договорів. Так, одержання відповідного догляду, утримання від особи, яка може його надати як за матеріальними, так і за моральними критеріями – основна мета договору для відчужувача. Проте, прагнення набувача отримати у власність майно з позицій набувача його прагнення отримати майно у власність не може бути реалізоване без вияву волі та ініціативи відчужувача. Мета набувача в такому випадку не є визначальним, спонукальним мотивом для укладення договору. Отримавши майно у власність, набувач виконує свої обов'язки щодо надання догляду та утримання відчужувачу. Тобто, з переданням майна у власність набувачеві ще не буде досягнуто основної мети договору. Вона досягається з пливом часу, упродовж якого відчужувач виконує свої зустрічні зобов'язання [2, с. 59].

Договір довічного утримання (догляду) укладається у письмовій формі з обов'язковим посвідченням у нотаріуса. З нотаріальною формою договору довічного утримання пов'язується момент виникнення права власності на майно у набувача.

За юридичною природою договір довічного утримання є оплатним, одностороннім (оскільки після укладення договору на набувача покладаються обов'язки щодо утримання, а відчужувач набуває право на утримання) та реальним, оскільки момент укладення договору пов'язаний саме із передачею майна [1].

Договір довічного утримання є відплатним. Оскільки набувач отримує у власність майно, вартість якого на момент укладення договору відома. Проте, вартісний вираз утримання, що буде надаватися набувачем відчужувачу за договором, не може бути точно визначеним чи відомим, адже неможливо визначити строк, протягом якого діятиме договір. Так, з огляду на цю обставину, розглядуваний нами договір відносять до алеаторних (ризикових) договорів [2, с.60].

Договір довічного утримання триваючий, оскільки зберігає силу до моменту смерті відчужувача і передбачає систематичне виконання набувачем своїх обов'язків (зокрема, надання матеріального забезпечення у вигляді житла, харчування, необхідної допомоги).

Односторонність договору передбачає обставину, згідно якої у відчужувача є лише право вимагати від набувача надання обумовленого договором матеріального забезпечення, а набувач несе лише обов'язок — надавати

відчужувачеві матеріальне забезпечення. Більше того, даний договір є односторонньо зобов'язуючим, оскільки набувач за цим договором наділений лише обов'язками з утримання відчужувана, а відчужувач має право вимагати надання такого утримання і не несе жодних обов'язків за договором. При цьому вартість переданого відчужувачем майна, як правило, не може бути еквівалентною вартості утримання що буде надане набувачем, адже, як вже згадувалося, договір довічного утримання не має визначеного строку дії. Тому розмір утримання залежатиме від тривалості життя відчужувача, звісно ж якщо договір не буде розірвано з інших підстав, передбачених законом. І все-таки цей договір не слід визначати чисто одностороннім, оскільки під час дії договору у набувача може виникнути право розірвати договір. Якщо незалежно від волі набувача його майновий стан змінився так, що він не спроможний надавати відчужувачеві обумовлене договором забезпечення, набувач отримує право на розірвання договору [4, с. 41].

За договором довічного утримання право власності на відчужуване майно переходить до набувача з усіма впливаючими наслідками. Необхідно виокремити певні обмеження щодо цього майна, які передбачені чинним законодавством. Передусім майно повинно перебувати у власності відчужувача. Право власності набувача обтяжене істотною заборонаю, що обмежує розпорядження майном. Набувач при житті відчужувача обмежений у праві розпорядження ним. Продаж, обмін або дарування набувачем майна, що виступає предметом договору, при житті відчужувача може спричинити недійсність такого договору. Це обмеження обумовлене специфікою договору договору і виступає гарантією виконання набувачем обов'язку щодо довічного утримування відчужувача [2, с.60].

Момент виникнення права власності на майно, переданого за договором довічного утримання (догляду), визначається за правилами статті 334 ЦК України, про що зазначено у відсилочній нормі статті 748 ЦК України. Оскільки договір довічного утримання (догляду) є реальним, то майно повинно бути переданим на стадії його укладення. Підхід до вирішення питання про момент виникнення права власності за нотаріально посвідченими договорами чи договорами, які підлягають державній реєстрації, свідчить про те, що законодавець не надає жодного правового значення факту передання майна. Момент виникнення права власності формалізовано. Незалежно від фактичних дій сторін, набуття права власності за всіма договорами, що підлягають нотаріальному посвідченню та/або державній реєстрації, пов'язується з моментами офіційного засвідчення своїх намірів [3].

Істотною умовою даного договору є надання набувачем систематичного матеріального забезпечення відчужувачеві, причому у вигляді житла, харчування, догляду та іншої необхідної допомоги.

Складовою частиною матеріального забезпечення відчужувача майна може бути догляд за ним. У договорі має бути чітко обумовлено, в чому полягатиме такий догляд. Щоб уникнути спорів з цього приводу, важливим є визначення у договорі видів, способів і форми такого догляду, їхню періодичність, якість та зміст. Такий догляд може включати також і медичне обслуговування.

Однією з важливих умов договору є строк його чинності. Оскільки набувач зобов'язаний утримувати відчужувача до його смерті, то строк договору не можливо чітко визначити. Строк такого договору може бути досить тривалий, проте на практиці зустрічалися випадки, коли договір був припинений раніше

смерті відчужувача. Це характеризує договір довічного утримання як договір з невизначеним строком, тобто зобов'язання, які випливають з цього договору є такими, що тривають невизначений строк [2, с. 60].

У статті 755 ЦК України наведені підстави припинення договору довічного утримання. Згідно частини 1 цієї статті договір довічного утримання може бути розірваний за рішенням суду на вимогу відчужувача чи третьої особи, на користь якої він був укладений, у випадку невиконання або неналежного виконання набувачем обов'язків передбачених договором, незалежно від його вини. На вимогу ж набувача договір може бути розірваним з будь-яких підстав. Смерть відчужувача є підставою для припинення договору відповідно до норми частини 2 статті 755 ЦК України [1].

Отже, у разі ініціювання розірвання договору відчужувачем або третьою особою, на користь якої укладено договір, такі особи мають довести факт невиконання або неналежного виконання умов договору набувачем. Аналіз відповідної категорії судових спорів дозволяє зробити висновок, що відчужувачу (третьій особі, на користь якої укладено договір) доволі легко довести факт невиконання договору набувачем, якщо у договорі не конкретизовані обсяг, вид, періодичність, вартість та інші кількісні показники, що характеризують власне "утримання", "догляд".

Нормою частини першої статті 756 ЦК України встановлено, що у випадку розірвання договору довічного утримання (догляду), в зв'язку з невиконанням чи неналежним виконанням обов'язків за договором набувачем, у відчужувача виникає право власності на майно, яке було ним передане, і право вимагати його повернення. Витрати, понесені набувачем на утримання та догляд відчужувача, не підлягатимуть поверненню. Саме з огляду на такі правові підстави та з урахуванням інших особливостей договору (зокрема момент набуття права власності набувача пов'язаний, за загальним правилом, з моментом нотаріального посвідчення договору; неможливість оцінки на момент укладення договору обсягу утримання, що буде надаватися взамін набуття права власності на майно, що передане набувачу у власність тощо) він характеризується як ризиковий договір [5, с. 131].

З урахуванням доволі суворих правових наслідків у разі розірвання договору для набувача при його укладенні у тексті договору варто деталізувати усі показники утримання (догляду), щоб у майбутньому унеможливити зловживання відчужувача як при ініціюванні розірвання договору, так і для впорядкування відносин сторін під час виконання договору.

Таким чином, правове регулювання договірних відносин з довічного утримання (догляду) зазнало значного оновлення. Договір довічного утримання є реальним, односторонньо зобов'язуючим, виплатним, алеаторним, триваючим, йому притаманний довірчий характер. Цей договір спрямований на передання майна у власність і разом з тим поєднує в собі й інші інтереси сторін, пов'язані з доглядом. Сучасний інститут довічного утримання (догляду) на сьогодні містить деякі прогалини.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.
2. Лаптош М. В. Договір довічного утримання: питання теорії / М. В. Лаптош, А. О. Куртакова // Трипільська цивілізація. - 2012. - № 8. - С. 58-62.

3. Олексін Ю. П. Методологічні основи регулювання договору довічного утримання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sworld.com.ua/konfer49/28.pdf>
4. Розгон О. В. Теоретичні та практичні аспекти виконання договору довічного утримання // Юридичний науковий електронний журнал юридичного факультету Запорізького національного університету. – 2016. – № 2. – С.35-39.
5. Яворська О.С. Розірвання договору довічного утримання (догляду) / О.С. Яворська // Університетські наукові записки. - 2014. - № 2. - С. 130-136.

Оленчук Н.
*студентка V курсу юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри міжнародного права,
міжнародних відносин та
дипломатії ТНЕУ Лукасевич-Крутник І.С.*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

В сьогоденнішніх умовах розвитку нашої держави актуального значення набуває питання міграції громадян України за кордон з метою працевлаштування. Виїзд громадян обумовлюється як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. Зовнішніми є приваблива матеріальна оцінка трудової діяльності, а внутрішніми чинниками є малозабезпеченість та високий рівень безробіття в Україні, який за останні роки тільки зростає. Тому можливість заробити більше коштів, ніж у власній країні, спонукає сотні тисяч мігрантів щороку залишати рідні місця в пошуках кращої долі за кордоном.

Як показує огляд наукової літератури, правове регулювання трудових відносин за участю громадян України за кордоном розглядали такі науковці, як: І.І.Дахно, В.М.Гайворонський, В.П.Жушман, І.В.Мироненко, Г.С.Фединяк і Л.С.Фединяк, І.А.Шуміло та інші.

Джерелами національного та міжнародного регулювання трудових відносин є міжнародні договори, включаючи рекомендації міжнародних організацій, внутрішнє законодавство, звичай, судові прецеденти, правова доктрина та локальні колективні договори. Інтереси громадян України, які тимчасово працюють за кордоном, захищаються договорами, що укладаються між Україною та іншими державами.

Громадяни України мають право на укладання трудових контрактів з іноземними роботодавцями, що перебувають за кордоном, для виконання роботи на території України.

Але у більшості випадків наші громадяни працюють в іноземних наймачів за кордоном за трудовим договором. Під час влаштування на роботу трудові відносини виникають і регулюються трудовим законодавством відповідної іноземної держави. Доступ до праці постійно проживаючого громадянина України, обсяг його трудових прав і обов'язків залежать від права конкретної країни (зокрема, від норм, що визначають правовий статус іноземців) і чинного в цій країні трудового права. Вітчизняне законодавство у цій сфері має ряд